7/7533

ÖNİ ODOR

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

A n k a r a

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300-1188
Konu : Yazılı Soru Önergesi

12 HAZİRAN 2002

9211

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M. Başkanlığı'nın 30.05.2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7533-15581/36835 sayılı yazısı.

Karaman Milletvekili Sayın Zeki ÜNAL'ın tarafıma tevcih ettiği 7/7533-15581 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99'uncu maddesi gereği cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Zeki ÇAKAN
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(6 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sayın H. Hüsamettin ÖZKAN)

7/7533

KARAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN ZEKİ ÜNAL'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/7533-15581)

"Rüzgar ektiler dolar biçiyorlar" başlıklı verilen yazılı basın haberinde; bir İstanbul milletvekilinin, Enerji Bakanının rüzgar enerjisi politikasını anlayamadığını belirterek, 500 noktada 10 milyon dolar harcanarak rüzgar ölçümü yapıldığını ve bu ölçümler sonucu 17 proje hazırlayan Bakanlığın, bu projeleri uygulamaya koymadan 150 bin dolarlık daha rüzgar ölçüm ihalesi açtığını belirtilmektedir. Hazırlanan 17 rüzgar enerjisi projesinin Yap İşlet Devret modeli ile yapılmasında, Enerji Bakanı Sayın Çakan ile Devlet Bakanı Sayın Kemal Derviş arasında mutabakat sağlandığını ancak Enerji Bakanlığının şu ana kadar bu konuda bir girişiminin bulunmadığı belirtilmektedir. Başka bir yazılı basın haberinde, "Bu dev barajların vebali size yeter" başlığıyla verilen haberde,doğalgazla elektrik üretimi artıp, elektrik tüketimi düşünce, Devletin kendi kurduğu Atatürk, Keban ve Karakaya gibi barajların devre dışı bırakıldığına vurgu yapılmaktadır.

Soru 1 :

Şu ana kadar Ülkemizde kurulmuş, rüzgarla çalışan elektrik santralleri var mıdır? Varsa adları ve ürettiği enerji miktarı nedir?

Cevap 1 :

Türkiye'deki ticari amaçlı ilk rüzgar enerjisi santralı Çeşme-Alaçatı'da otoprodüktör statüde gerçekleştirilmiştir. 1,5 MW (3x500 kW) kurulu güçte olan bu rüzgar enerjisi santralı 21 Şubat 1998 de enerji üretmeye başlamıştır.

3096 sayılı Kanun kapsamında Yap-İşlet-Devret modeli ile gerçekleştirilen 7.2 MW (12x600 kW) kurulu gücündeki ilk rüzgar enerjisi santralı ise Çeşme Alaçatı'da 28 Kasım 1998 de, 10.2 MW kurulu gücündeki Bozcaada RES ise 25 Haziran 2000 tarihinde Çanakkale'de işletmeye alınmıştır. Bozcaada RES 29.879.000 kWh/yıl ve Alaçatı RES'da 19.000.000 kWh/yıl üretim yapılması planlanmıştır.

Soru 2 :

Halen yapım çalışmalarına devam edilen ya da projesi tamamlanarak ihalesi yapılamayan rüzgar enerjisi santrallerinin adları ile şimdiye kadar bunların her biri için ödenen kaynağın dolar cinsinden değeri ne kadardır?

Cevap 2 :

Halen yapım çalışması devam eden Rüzgar Enerjisi Santralı (RES) bulunmamaktadır. Bakanlığımca, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 03 Mart 2001 tarihinden itibaren RES projeleri için herhangi bir ihale açılmamıştır.

Ülkemizde RES kurulmasına yönelik, geçmiş yıllara ait data bulunmadığından; 3096 sayılı Kanun kapsamında Yap-İşlet-Devret (YİD) Modeli çerçevesinde yapılan uygulamalarda, proje yeri seçimi, saha özellikleri, ölçüm yapılması ve projeye ilişkin diğer karakteristikler yatırımcı firma tarafından belirlenmekte ve bu konudaki risk yatırımcıya ait olmakta idi. Rüzgar ölçümüne başlayan yatırımcı, ölçüme başladığını on gün içinde Bakanlığıma bildirir, en az bir yıllık rüzgar ölçümü sonucunda, Bakanlığımca izin verildiği takdirde projeye ilişkin fizibilite raporu hazırlanarak teslim edilirdi. Santralda üretilen enerji işletme süresince sözleşme ile belirlenen satış fiyatı üzerinden enterkonnekte sisteme verilir, rüzgar olmaması nedeniyle taahhüt edilen üretim miktarına ulaşılamaması halinde Bakanlığımın bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla RES'larında ihale veya teklif alınma öncesi veya sonrasında, Bakanlığımca herhangi bir harcama yapılması söz konusu değildir.

Diğer taraftan; 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile, enerji sektöründe yeniden yapılanmaya gidilmiş ve söz konusu Kanun ile oluşturulan yeni piyasa yapısında uzun süreli enerji alım ve fiyat garantili enerji projelerine devam etme imkanı kalmamıştır. Bu çerçevede, fizibilite raporu teslim alınan toplam 32 adet RES fizibilite raporu için, DPT Müsteşarlığı'nca uygun görüş verilmemesi, Hazine Müsteşarlığı'nın yaklaşımları ve 4628 sayılı "Elektrik Piyasası Kanunu" prensipleri doğrultusunda gerekli işlemlerin sürdürülememesi nedeniyle, işlemlere devam edilemeyeceğinin şirketlere bildirilmesi ve teminat mektuplarının iade edilmesi uygun bulunmuş ve bu durum şirketlere bildirmiştir. Ayrıca yine Yap-İşlet-Devret kapsamında RES kurmak üzere Bakanlığımıza başvuru yapmış olan toplam 17 adet projede yine yukarıdaki görüşler çerçevesinde, işlemlere devam edilemeyeceği uygun görülmüş ve

ilgili şirketlere bildirilmiştir.

Diğer YİD modeli projelerde olduğu gibi RES projelerinde de araştırma ve proje geliştirme çalışmalarının masraf ve sorumluluğu şirketlere ait olup, bu projeler için Bakanlığımızca herhangi bir ödeme yapılmamıştır.

Soru 3 :

Üzerinde YİD modeline göre, mutabakat sağlanan, 17 rüzgar enerjisi projesi için, şimdiye kadar niçin bir gelişme sağlanamamıştır? Son yıllarda yapılan doğalgaz anlaşmalarıyla çalışan enerji santrallerinin artması bu projelerin gerilemesinde bir etken olmuş mudur? Aynı zamanda, 17 Proje ihaleye hazır dururken, niçin yeni rüzgar ölçüm ihaleleri açılmıştır?

Cevap 3 :

3096 sayılı Kanun kapsamında Yap-işlet-Devret Modeli ile gerçekleştirmek üzere mutabakat sağlanan ve Hazine Garantisi verilebilecek olan 29 enerji projesi içerisinde bulunan 17 adet RES projesinden Bozcaada RES işletmededir. Diğer 16 adet RES projesi ; 50.16 MW'lık İzmir-Çeşme Kocadağ RES, 29.7 MW'lık Çanakkale RES, 39.2 MW'lık İzmir-Çeşme Mazı-1 RES, 39.6 MW'lık Mazı-3 RES, 28.8 MW'lık Datça RES, 30.36 MW'lık Çanakkale-İntepe RES, 15.3 MW'lık Bandırma RES, 35.75 MW'lık Balıkesir Kapıdağ RES, 12.75 MW'lık Izmir-Çeşme Kranseki RES ve 26.25 MW İzmir-Çeşme Kocadağ RES olmak üzere toplam 307.4 MW'lık 10 adet RES için sözleşmeler imzalanmıştır. Ayrıca, 90 MW'lık Mazı-2 RES, 30 MW'lık Akhisar-Enda RES, 12 MW'lık Akhisar-Aken RES, 8 MW'lık Yalıkavak RES ve 34 MW'lık Belen RES projeleri için uygulama sözleşmeleri üzerinde mutabakat sağlanmış, 5 MW'lık Gökçeada RES projesi için de, fizibilite onayı yapılmamıştır.

Bu projeler arasında yer alan Çanakkale RES ve Kocadağ RES projeleri için ilgili şirket yönetim kurullarınca Bakanlığıma, Ekim 2001'de açıklanan "Hazine Garantisi Prensipleri"nin kabul edilemeyeceği yönünde başvuru yapılmış, bu başvuru neticesinde projelere ait alınan teminat mektupları iade edilerek, söz konusu projelerin yapımından karşılıklı mutabakatla vazgeçilmiştir. Çanakkale-İntepe RES projesi ise, ilgili şirketler tarafından, Uygulama Sözleşmesi 2. Maddesi uyarınca kurulması gerekli olan sermaye, şirketin gereken zaman

içerisinde kurulamaması nedeniyle Bakanlığım ile ilgili şirketler arasında imzalanmış olan Uygulama Sözleşmesi Bakanlığım tarafından feshedilerek, projenin yapımından vazgeçilmiştir. Ayrıca, Mazı-3 RES projesi ortaklık yapısındaki sorun nedeni ile iptal edilmiştir.

17'si RES olmak üzere 29 YİD projesi 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun Geçici 8'inci Maddesi kapsamında "Kararlaştırılan Projeler" olarak yer almış ve bu projeler için 2002 yılı sonuna kadar işletmeye alınmaları şartı ile Hazine Garantisi verilebileceği, 2002 yılı sonunda işletmeye alınmayan projelerin Hazine Garantilerinin geçersiz olacağı hüküm altına alınmıştır.

Hazine Müsteşarlığı ile müştereken yürütülen çalışmalar sonucunda Ekim 2001'de Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Kemal DERVİŞ ve tarafımca ortaklaşa yapılan "Basın Açıklaması" ile projelere verilebilecek Hazine Garantisi Prensipleri kamu oyuna duyurulmuştur. 2001 yılı sonunda söz konusu prensipler ve diğer kriterler yazılı tebligatla şirketlere bildirilmiş ve bu şartları kabul eden firmaların revize edilmiş sözleşme metnini almaları ve yapılacak görüşmelere katılmaları bildirilmiştir.

Ocak 2002'de Bakanlığım, Hazine Müsteşarlığı, TETAŞ, TEİAŞ ve ilgili şirketlerin katılımı ile yapılan toplantılarda, revize sözleşme metinleri üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi tarafından 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun Geçici 4 ve 8'inci Maddelerinin birinci fıkralarının yürürlülüğünün durdurularak iptali yönündeki kararı, 15.02.2002 tarihli Resmi Gazete'de, konuya ilişkin Gerekçeli Karar ise 18.04.2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Soru 4 :

Türkiye ve özellikle ölçümü yapılan bölgelerin, rüzgar enerjisi elde etmede elverişli bir iklim özelliği taşıdığı söylenebilir mi?

Cevap 4 :

Ülkemizde rüzgar enerjisi ölçümleri iklim amaçlı olarak Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Ancak bu ölçümler, ölçüm istasyonlarının yerleşim birimlerinin içinde kalması nedeni ile rüzgardan enerji üretim amaçlı çalışmalarda kullanılması

mümkün değildir. Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ) Genel Müdürlüğü tarafından, rüzgardan enerji üretimi için mevcut potansiyelin ve uygun yerlerin belirlenmesi kapsamında yapılan rüzgar ölçümlerine, ağırlıklı olarak Ege ve Marmara olmak üzere yurdumuzun çeşitli bölgelerde yer alan ölçüm istasyonlarında başlanılmış ve halen ölçümlere 19 istasyonda devam edilmektedir.

Rüzgar türbinleri yardımı ile elektrik enerjisi üreten sistemler yaklaşık olarak 5-25 m/s rüzgar hızı aralığında enerji üretebilmektedir. Avrupa Rüzgar Enerjisi Birliğinin yaptığı bir çalışmada 6,5 m/s yıllık ortalama bir rüzgar hızının orta, 7,5 m/s iyi ve 8,5 m/s'nin de çok iyi olduğu belirtilmektedir.

EİEİ Genel Müdürlüğü'nün rüzgar enerjisi gözlem istasyonlarından (10 m yüksekliğinde) elde edilen uzun dönem ortalama rüzgar hızları (m/s) olarak aşağıda verilmektedir.

Gökçeada	6.8	Datça	5.8	Sinop	4.6	Şenköy	7.5
Akhisar	6.3	Belen	6.7	Bandırma	7.7	Karaburun	6.7
Didim	4.7	Yalıkavak	6.3	Karabiga	6.4	Göktepe	5.8
Kocadağ	8.5	Söke	4.3	Nurdağı	7.2	Gelibolu	6.5
Bababurnu	5.5	Gelendost	4.9	Foça	5.4	Bergama	6.4

Bu gözlem istasyonlarından elde edilen ölçümler genellikle bu yerlerin rüzgardan elektrik enerjisi elde etmeye elverişli olduğunu göstermektedir.

Soru 5 :

Rüzgar enerjisi veya doğalgaz santrallerinin, HES'lerine göre daha ekonomik olduğu söylenebilir mi? Ekonomik olduğu için mi, 5 Mayıs Pazar günü Atatürk, Keban ve Karakaya Barajlarının üretimi kesilmiştir?

Cevap 5 :

Bakanlığımın temel enerji politikası, yeterli miktardaki enerjiyi, zamanında, güvenilir, ekonomik ve temiz olarak tüketicilere sunulmasını amaçlamaktadır. Bu itibarla, enerji

kaynaklarına olan talebin bu koşullarda sağlanması Bakanlığımın ana hedefidir. Rüzgar enerjisi de, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi açısından, değerlendirilmesi gerekli olan yenilenebilir enerji kaynağı olarak görülmektedir. Temiz, sonsuz, dışa bağımlılığı olmayan, çevre dostu bir enerji kaynağı olan, konvansiyonel enerji kaynakları ile karşılaştırıldığı zaman ekolojik yapıyı bozucu etkisi olmayan, rüzgar enerjisi, teşvik edilmekle birlikte rüzgar projelerinin yapıları itibarı ile diğer konvansiyonel enerji kaynaklarının ikame edilmesi mümkün görülmemektedir.

Ayrıca, hiçbir hidroelektrik santralımızda üretim durdurulmamıştır. Halen yürütülen uygulama, öncelikle enerji talebinin karşılanmasının yanısıra barajlara gelen su miktarının artışı oranında ülkemizin doğal kaynaklarının israfını önlemek için su biriktirilerek baraj göllerinin normal işletme seviyelerine getirilmeye çalışılmasından ibarettir.

5 Mayıs 2002 tarihi, talebin en düşük olduğu Pazar gününe denk gelmesine rağmen anılan santrallar 3,5 Milyon kWh elektrik enerjisi üretimi yapmışlardır.

Soru 6 :

Yapılan her bir ihalede, birilerinin ekonomik bir çıkarı olduğu iddialarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cevap 6 :

Bakanlığımca diğer tüm projelerde olduğu gibi RES'larının da işlemleri, ilgili Kanun, Yönetmelik, şartname ve sözleşme hükümleri çerçevesinde yürütülmekte olup, yapılan her bir ihalede birilerinin ekonomik çıkarı olduğu iddiaları tamamen asılsızdır.

Bakanlığımca yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarından optimum şekilde yararlanılması politikaları doğrultusunda özellikle rüzgar santrallarının yaygınlaştırılması hususuna önem verilmekte olup, enerji sektöründe yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında yürürlüğe giren hukuksal düzenlemeler çerçevesinde konu ele alınmaktadır.